

Bron: Jaarboek van de Koninklijke Marine 2004

Hr.Ms. Zuiderkruis

Commandant: ktz J.A. Wijbrands

Omdat Hr.Ms. Zuiderkruis pas op 29 december 2003 was teruggekeerd uit Liberia, waar het een helikopter had gebracht naar Hr.Ms. Rotterdam die daar voor de kust opereerde, bracht het schip de eerste weken van 2004 in Den Helder door. Hierna volgde een korte onderhoudsperiode bij het Marinebedrijf in Den Helder, waarbij onder andere de motor van één van de dieselgeneratoren via een opening in de scheepshuid werd vervangen.

Op 17 mei vertrok de Zuiderkruis met het Belgisch-Nederlands Eskader naar zee voor de voorjaarsreis. Na een havenbezoek aan Göteborg nam het schip deel aan de luchtverdedigingsoefening Falcon Nut, waarna het schip zuidwaarts voer en in Leixoes een lanceerinrichting voor drones aan boord nam. Op 7 juni werden de drones afgevuurd voor de lanceringen van NATO Sea Sparrows door het eskader.

Na afloop van de oefening Neo Tapon lag de Zuiderkruis van 11 tot 14 juni de haven van Rota. Hier ging de lanceerinrichting weer van boord om plaats te maken voor een Tracsvan, een container met apparatuur voor elektronische oorlogsvoering. Van 21 juni tot 2 juli nam het schip, samen met het eskader deel aan de Joint Maritime Course in de wateren rondom Schotland. Na afloop bracht de Zuiderkruis een havenbezoek aan Cromby, nabij Edinburgh, waar de Tracsvan weer van boord ging.

Uittreksel uit het verslag door de eskaderstaf van eskaderreis 1/04

Eskaderreis 1: European Adventure van 17 februari tot 6 juli.

Deelnemende schepen: Hr.Ms. Amsterdam, De Ruyter, Jacob van Heemskerck, Karel Doorman, Rotterdam, Tjerk Hiddes en Zuiderkruis.

Voorafgaand aan de JMC nam het eskader, bestaande uit Hr.Ms. De Ruyter (alleen de eerste drie weken), Hr.Ms. Tjerk Hiddes, Karel Doorman en Zuiderkruis deel aan de oefeningen Falcon Nut en Neo Tapon.

Falcon Nut

Bij de gecombineerde luchtmacht-marine oefening Falcon Nut lag de nadruk op gezamenlijke luchtverdediging van een deel van het Nederlandse luchtruim boven het Waddengebied. Naast varende eenheden namen er ongeveer 120 vliegtuigen aan deel. De De Ruyter werd bij deze oefening voor de eerste keer ingezet als commandoplatform voor de eskaderstaf. Ondanks het feit dat het schip nog niet volledig operationeel was, bleek tijdens de oefening het enorme potentieel van het sensor- en wapensysteem van het schip. Dit gegeven, gevoegd bij gunstige weer, waardoor 90 procent van alle luchtmacht sorties konden worden gevolgen, maakte van Falcon Nut een geslaagde oefening.

Neo Tapon

De jaarlijkse Spaanse oefening Neo Tapon stond onder leiding van de commandant van de Spaanse Maritime Force die op dat moment was aangewezen als Maritime Component Commander (MCC) van de NATO Response Force (NRF). De oefening was bedoeld om maritieme eenheden behorend tot de NRF of eenheden die in de toekomst hiertoe kunnen behoren, te oefenen in een Crisis Response Operation. Daar NLMARFOR vaak in internationaal en met name in NRF-verband zal worden ingezet, bood deze oefening voor zowel schepen als staf een goede kennismaking met dit nieuwe NAVO-concept. Het eskader was ingedeeld als escortegroep met de Tjerk Hiddes als stafschip. In verband met de aanvangsdatum van JMC 042, beperkte de deelname zich tot de eerste week van de oefening, die uit een gezamenlijk opwerkprogramma bestond.

Joint Maritime Course

Tijdens de eerste eskaderreis European Adventure was vooral de Joint Maritime Course (JMC) 042 toegespitst op expeditionaire oorlogvoering. De KM nam hieraan met diverse eenheden deel, zowel binnen als buiten eskaderverband. Hr.Ms. Rotterdam was voor deze oefening als stafschip toegevoegd aan het eskader. De eskadercommandant gaf leiding aan een maritiem expeditionaire taakgroep met naast de Rotterdam, twee escortgroepen bestaande uit fregatten en bevoorradingsschepen (waaronder Hr.Ms Amsterdam en Zuiderkruis) van diverse nationaliteiten, drie groepen mijnenbestrijdingsvaartuigen en enkele onderzeeboten. Als Landing Force was een Zweedse compagnie mariniers ingescheept op de Rotterdam met hun eigen Fast Combat Boats en Rigid Raiders. Door de toevoeging van laatstgenoemde module kon het geschetste expeditionaire concept, zij het op beperkte schaal, uitstekend worden beoefend, temeer daar de oefening allerlei moderne uitdagingen bood op het gebied van "Rules of Engagement", inlichtingen en media. Bovendien had de eskadercommandant een uiterst capabele opponent in de vorm van het Amerikaans vliegdekschip USS Enterprise met als escortegroep het permanente NAVO-eskader op de Atlantische Oceaan (STANAVFORLANT) onder leiding van cdr L. Bruin aan boord van Hr.Ms. Jacob van Heemskerck. De oefening was zeer nuttig, en de vele opgedane ervaringen zullen worden gebruikt voor het ontwikkelen van standaardprocedures binnen NLMARFOR.

Naast de genoemde drie grotere oefeningen voerde het eskader een meer traditioneel programma uit met onder andere een aantal missile- en torpedolanceringen. Daarbij werd vrijwel het gehele West-Europese kustgebied bestreken; van Zweden via Spanje en Schotland weer terug naar Den Helder. Uiteraard was dit vaarschema gelardeerd met diverse havenbezoeken

Op 1 juli kreeg het schip [Hr.M. Zuiderkruis] de status “earmarked voor de NATO Response Force”. Dit betekent dat het binnen twintig dagen gereed moet kunnen zijn om deel te nemen aan NAVO-operaties.

Na de voorjaarsreis met het eskader assisteerde de Zuiderkruis op 6 en 7 juli, samen met Hr.Ms. Van Speijk, bij het opwerken van Hr.Ms. Witte de With. De dag daarna keerde het schip terug naar Den Helder voor de Nationale Vlootdagen. Van 16 juli tot 16 augustus was de bemanning met verlof

Vanaf 13 september nam het schip deel aan de najaarsreis van het eskader. Van 1 tot en met 15 oktober nam het verband in de Middellandse Zee deel aan de oefening Destined Glory, waarin het samen met de Amsterdam en het Engelse bevoorradingsschip RFA Fort George de bevoorrading-op-zee verzorgde. Een bijzonder moment in deze oefening vormde het. bevoorraden van het Italiaanse ondersteuningsschip ITS Alpino. Dit voormalige fregat werd niet op de gebruikelijke varende wijze bevoorrad, maar meerde langszij de Zuiderkruis af terwijl deze ten anker lag in de baai van Cagliari. De terugreis werd uitgevoerd onder leiding van de commandant van het Fregattensquadron, waarbij samen met Hr.Ms. Rotterdam werd geassisteerd bij het opwerken van de Van Speijk. Op de meetbaan nabij Plymouth werden vervolgens op 25 oktober metingen verricht aan de demagnetiseringsinstallatie en de volgende dag nam de Zuiderkruis deel aan de oefening Flying Fish, die voor de Belgische kust werd gehouden. Tijdens deze oefening mochten Belgische F-16's zich uitleven op de door de Zuiderkruis gesleepte spatschijf. Op 27 oktober eindigde de najaarsreis met de terugkeer in Den Helder.

Uittreksel uit het verslag door de eskaderstaf van eskaderreis 2/04

Eskaderreis 2: Mediterranean Adventure van 13 september tot 27 oktober

Deelnemende eenheden: Hr.Ms Amsterdam, Karel Doorman, Rotterdam. Snellius. Tjerk Hiddes, Van Amstel, Van Nes en Zuiderkruis.

Destined Glory

De tweede eskaderreis stond volledig in het teken van de NAVO-oefening Destined Glory, die zich afpeelde in de Middellandse Zee rondom het eiland Sardinië. Net als oefening Neo Tapon betrof het een oefening rondom een NRF, met het verschil dat de MCC-verantwoordelijkheid van de Spaanse commandant was overgenomen door de Britten. Doelstelling van de oefening was het aantonen van de Interim Operational Capability van het NRF-concept.

Meer nog dan de JMC bood Destined Glory de gelegenheid voor de eskadercommandant om het maritiem expeditionair opereren in de praktijk te brengen. Binnen de maritieme taakgroep kreeg cdr Ort, als Commander Amphibious Task Force (CATF), de leiding over een amfibische taakgroep compleet met escortegroep, onder leiding van Hr.Ms. Van Nes, een groep mijnenbestrijdingsvaartuigen (MCM) met als stafschip Hr.Ms. Snellius, en de onderzeeboot Hr.Ms. Dolfijn op “direct support”. De landingseenheid werd gevormd door het Tweede Bataljon van het Korps Mariniers en een Frans bataljon, en stond onder leiding van de Franse commandant van de Zesde

Brigade Légère uit Nîmes. De CATF-staf werd voor deze operatie uitgebreid met zowel Nederlands als Frans marinepersoneel tot ongeveer 65 man en was samen met de Franse CLF-staf gehuisvest aan boord van Hr.Ms. Rotterdam.

Door de opzet van de oefening en de rol die de commandant van het Belgisch-Nederlands Eskader daarin vervulde, konden alle facetten van het amfibisch opereren de revue passeren. Ten eerste door een volledige planningsproces te doorlopen en deze met de Landing Force uit te voeren. Vervolgens door de verschillende eenheden opdrachten te geven om de operatie te ondersteunen. Zo nam de Dolfijn foto's van landingstranden. maakten de MCM-eenheden de gebieden rondom deze stranden vrij van mijnen en voorzag de Snellius als Rapid Environmental Assessment in hydrografische gegevens over het gebied. Verder zorgde de escorte- groep, onder leiding van de Van Nes, voor de verdediging van het amfibische operatiegebied tegen onderzeeboten, schepen en vliegtuigen. Op deze wijze heeft Destined Glory in belangrijke mate bijgedragen aan het vergroten van kennis en ervaring van amfibische operaties voor zowel staf als deelnemende eenheden. Bovendien bood het de gelegenheid om de banden met internationale partners, met name het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, stevig aan te halen en om NLMARFOR avant la lettre internationaal op de kaart te zetten.

De rol die de staf vervulde tijdens deze eskaderreis was in bepaalde opzichten anders dan voorgaande eskaderreizen en al veel meer in lijn met de ideeën voor NLMARFOR. Zo embarkeerde de eskadercommandant pas tijdens het eerste havenbezoek in Toulon en werd de heenreis voor een groot deel benut door de staf om zich voor te bereiden op de oefening. Verder vloog de staf na afloop van de oefening vanuit Barcelona in zijn geheel terug naar Nederland en werd de reis afgemaakt onder leiding van de commandant van het Fregattensquadron met een opwerkprogramma voor de Van Nes.

Ook voor de eenheden is de betekenis van eskadereenheid aan verandering onderhevig. Het eskader bestond bij vertrek uit Hr.Ms. Rotterdam, Tjerk Hiddes, Karel Doorman, Van Nes, Van Amstel, Amsterdam, Zuiderkruis en BNS Wielingen. Het oefenprogramma op de uitreis werd in belangrijke mate bepaald door het opwerken van de Van Amstel onder leiding van de commandant van het Fregattensquadron, en het uitvoeren van torpedo- en missile lanceringen. Na tien dagen verlieten zowel de Tjerk Hiddes als de Van Amstel het verband. De eerste voor deelname aan operatie Enduring Freedom en de tweede om zijn opwerkprogramma te vervolgen. De overige eenheden, met uitzondering van de Wielingen, vervolgden na een havenbezoek aan Palma de Mallorca en Toulon hun deelname aan oefening Destined Glory.

In de tweede week van november kreeg de Zuiderkruis de opdracht zich gereed te maken voor eventuele assistentie bij de evacuatie van Nederlandse staatsburgers uit Ivoorkust, waar een burgeroorlog dreigde uit te breken. Nadat in zeer korte tijd een versterkt peloton van 45 mariniers en een grote hoeveelheid voorraden aan boord waren genomen, vertrok het schip in de namiddag van 12 november naar zee. De

volgende dag embarkeerde nabij Zeebrugge een Belgische Alouette-helikopter. Op 14 november, toen het schip liggend op de boei in Plymouth bezig was met het overnemen van de boordvliegtuigploeg van Hr.Ms. Van Amstel, kwam echter het bericht door dat de inzet in Ivoorkust niet nodig was. Onverrichter zake keerde het schip daarom op 17 november terug in Den Helder.

Vier dagen later voer het wederom uit, ditmaal om samen met Hr.Ms. Van Galen de vaarpraktijk voor navigatieofficieren uit te voeren langs de Engelse zuidkust. Na een havenbezoek aan Southampton kwamen de schepen op 3 december aan in Den Helder. Op 17 december ging de bemanning met winterverlof.

Havenbezoeken:

Land	Plaats	Van	Tot
Zweden	Göteborg	20 mei 2004	23 mei 2004
Portugal	Porto (Leixoes)	4 juni 2004	7 juni 2004
Spanje	Rota	11 juni 2004	14 juni 2004
Schotland	Faslane	18 juni 2004	21 juni 2004
Schotland	Rosyth (Cromby)	2 juli 2004	5 juli 2004
Frankrijk	Toulon	24 september 2004	27 september 2004
Italië	Napels	30 september 2004	2 oktober 2004
Spanje	Barcelona	16 oktober 2004	18 oktober 2004
Engeland	Plymouth	14 november 2004	14 november 2004
Engeland	Southampton	26 november 2004	29 november 2004